

KÜLÖNFÉLÉK.

A hazai iparoktatási intézetek az 1900. évi párisi világkiállításon. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter a főhatósága alatt álló iparoktatási intézetek párisi kiállításának rendezésével *Szterényi* József kir. tanácsos, iparoktatásügyi főigazgatót bízta meg, aki e kiállítás sikerének érdekében már messze menő intézkedéseket tett. Az intézetek kiállítása mintegy háromszáz négyszögméter területtel van tervezve, melynek keretében be lesz mutatva egy részt a hazai iparoktatási intézetek egész rendszere, másrészt azok működésének iránya. Az intézetek egyénenkint nem lesznek bemutatva, hanem e helyett egy-egy iskola fajjellegének kidomborítására irányul a rendező törekvése. E cél elérhetése végett egy-egy intézet részéről részben önálló tárgyak, részben tanmenetek fognak bemutatni, úgy, hogy az egyes iskolafajok a hasonló irányú többi intézetben készült munkálatok által fognak képviseltetni. A rendező főtörekvése oda irányul, hogy minden a kiállításon bemutatandó munka a maga nemében úgy a gondolat és koncepció helyessége, mint a kivitel szabatosága és a kiállítás csínja által az iskolák működésének tervszerűsége és az iparos ifjúság céltudatos kiképzetése érvényre emeltesse. E célból az általuk készítenő tanmeneteket kivitel előtt már előzetesen vázlattervezetben bemutatják és elbíraltatás után egymással érintkezésbe lépve,

egyöntetűleg dolgozzák azokat ki. E tanmeneteken kívül, melyeknek tervezeteit az illető iskolák szaktanárai dolgozzák ki, be fog mutatni tanuló-munkák gyanánt egyes különálló tárgyakat és egész szobaberendezéseket, még pedig egy fogadó-, egy ebédlő- és egy úri dolgozó-szoba. Ezen utóbb említett tárgyak, illetőleg berendezések tervezeteit pályázat útján szerzik be. Az első pályázat sorsa, melynek tárgyai voltak a vasipar köréből: íróasztal-készlet, kovácsolt vas-asztalka és vasalt láda; a kőipar köréből kandalló; az agyagipar köréből mázas tál és váza; a szövőipar köréből selyemkárpit; a női kézi munka és csipkeverés köréből: ellenző, asztalterítő és csipkegallér terve, már eldőlt. A tervek elbírálására alakított bizottság, melynek elnöke *Szterényi* József, tagjai *Fittler* Kamill, *Hegedüs* Károly, *Gaul* Károly, *Györgyi* Kálmán, *Edvi* Illés Aladár és *Vig* Albert voltak, az egyes feladatok szerint a pályadíjakat *Csizik* Gyula f. v. tanárnak, *Förk* Ernő műépítőnek, *Horti* Pál f. v. tanárnak és *Angyal* Béla nyug. főreáliskolai tanárnak ítélte oda, *Ujhegyi* Mátyás szakiskolai művezetőnek, gyertyatartót-, *Siklódy* István és *Petridesz* János szakiskolai tanárok díszátlat ábrázoló terveit — és *Herz* Gusztáv kir. ítélő-táblai hivatalnok asztalterítő tervét pedig megvételre találta érdeemesnek. A pályanyertes tervek a megfelelő iparágra berendezett szakiskolák által vitet-

nek ki. A szobaberendezések terveinek elkészítésére a kiállítást rendező főigazgató zárt pályázatot hirdetett, melyben való részvételre felszólította Györgyi Géza és Förc Ernő műépítőket, Faragó Ödön, Weiszmann Béla és Hirschler Mór iparművészeti tervezőket és Tattay Ferenc rajztanárt. A pályázat március hó 10-én járt le és a tervezőktől, Györgyi Géza kivételével, ki elfoglaltsága miatt a pályázatban részt nem vehetett, igen becses munkálatok érkeztek be, melyek fölött a fennemlített bíráló bizottság legközelebb fog határozni.

-g.

Rajzkiállítás. A technológiai iparmúzeum f. hó 27-én nyitotta meg téli rajztanfolyamainak kiállítását. E tanfolyamok közül bennünket főképen az asztalosoké érdekel, amennyiben ez az iparág részben az iparművészet körébe vág. Munkások vesznek ebben részt, akik egész napon át nehéz mechanikai munkát végezve, este még ott összegyülekeznek és erős akarattal, nagy buzgósággal és lelkesedéssel szakmíveltségük betetőzésén dolgoznak. Nem szabad tehát azt várni, hogy ott tökéletes tehnikai verve-vel készített, külsőleg is művészi rajzokat találjunk. De azt sem szabad hinnünk, hogy művészet nem volna a munkásember ezen készítményeiben. Meglepetten kell konstatálnunk, hogy határozottan számos oly rajzot találunk ezen a kiállításon, amelyek helyes arányérzéken és a szerényen szereplő ékítmény alkalmazásának módján alapuló művésziességet árúlnak el. Az oktatás módja adja meg ennek okát. Nem gazdag minták lemásolása alapján tanítják ott a rajzot, hanem egy odavetett vázlat alapján megállapítja a rajzoló a butor főbb, majd pedig a részletek arányait és csak miután már ezekben jártos, alkalmazhat itt-ott, de mindig csak kellő helyen és kellő módon ékítményt. A kezdő persze bevezetésül a párkányelemekkel, ezek díszítéseivel és az építészeti alaktannal foglalkozik első sorban. Még egy gyakorlati vonást akarunk kiemelni ezeknél a rajzoknál, azt t. i., hogy a tanuló a bútor képével egyúttal annak metszeteit és szerkezeteit is kirajzolja. Sőt a

valódi nagyságú munkarajzot is elkészíti a rajzoló, ahol aztán a vázlaton előforduló ékítményeket részletesen kirajzolja, a bútor készítésénél okvetetlenül szükséges szerkezetet a különböző metszetekben úgy tünteti fel, hogy a némileg rajzot olvasni tudó laikus is tiszta képet kaphat erről. Végre fölemlítjük, hogy az asztalosokat három rajzteremben tanítják, amelyekben 96-an férnek el. Több száz vázlatrajz és körülbelül 100 drb munkarajz képezi az 5 hónapra terjedő tanfolyamnak az eredményét. 16 vázlatrajz, 8 munkarajz egy-egy munkástól e rövid idő alatt produkálva nem képez ritkaságot. △

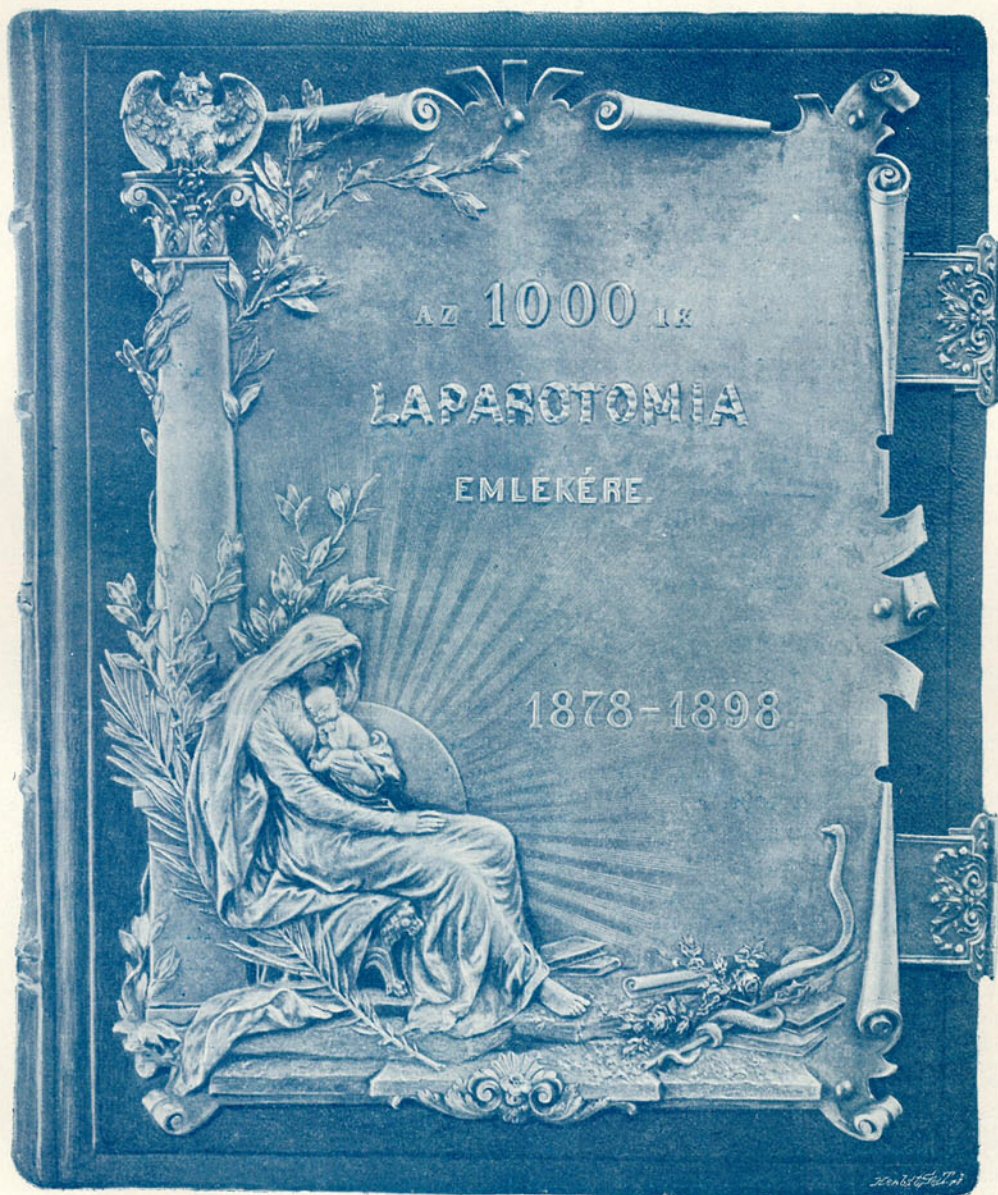
A küüllővári sírboltban talált s a kolozsvári nemzeti múzeum tulajdonát képező azon régi női ruhák, ékszerek és egyéb tárgyak, melyekről Szádeczky Lajos dr., kolozsvári egyetemi tanár tartott érdekes előadást a régészeti társulat február havi közgyűlésén, a kolozsvári múzeum előzékenysége folytán az iparművészeti múzeumban a múlt napok folyamán fotográfáltattak. Különösen sikerültek a hajdan Bogáti Menyhértné, Kendy Zsófia asszony tulajdonát képezett díszes bársony köpeny, nyakláncz, karkötő, boglárók és egyéb ékszerek fölvételei, melyeket képben és szövegben folyóiratunk egy következő füzetében fogunk bemutatni olvasó közönségünknek.

Díszalbum dr. Tauffer Vilmosnak. Ritka ünnepélynek volt a színhelye f. évi március hó 3-án a Röck Szilárd-útcai szülészeti klinika. Tauffer egyetemi professzor ekkor végezte az *ezredik* hasfölmetszést egy szülő nőn, s ezt az alkalmat jelenlegi és volt tanítványai fölhasználták arra, hogy ovációt rendezzenek tudós tanárunknak. Ebből az alkalomból készült az a díszes album, a melynek fődőlapját itt bemutatjuk olvasóinknak és a mely a tanár tisztelőinek arcképeit tartalmazza. Az album 32-40 cm. nagyságú erős bőrkötés s a csatok, valamint a felső lap színezűstből valók. Az ötvös munkát *Loránfi* Antal tervei és mintázatai után *Herpka* Károly készítette. Mindkettő az iparművészeti iskola tanára. A bőrkötést Gottermayer Nándor végezte.

Az ezredévi orsz. kiállítás oklevelének egyikét, a milléniumi érem oklevelét, a legutóbbi számunkban közöltük. Helyén valónak látjuk, különösen kiemelni azt az örömdolgot, hogy nemcsak az eredetinek a rajza, hanem annak sikerült reprodukciója is magyar művész kezét dicséri. A minden részletében finom fametszet

Morelli Gusztávnak az iparművészeti iskola érdemes tanárának műterméből került ki.

Az új bécsi Hofburg. A műértő közönség Bécsben és egyebütt is a legnagyobb érdeklődéssel néz a Hofburg új, ringstrasse-i szárnyának immár közel levő teljes befejezése elé. Két mozzanatot jegezhethetünk most fel a belső díszítésre vo-

Terv. és mintázta Loránfi A.

Készítette Herpka K.

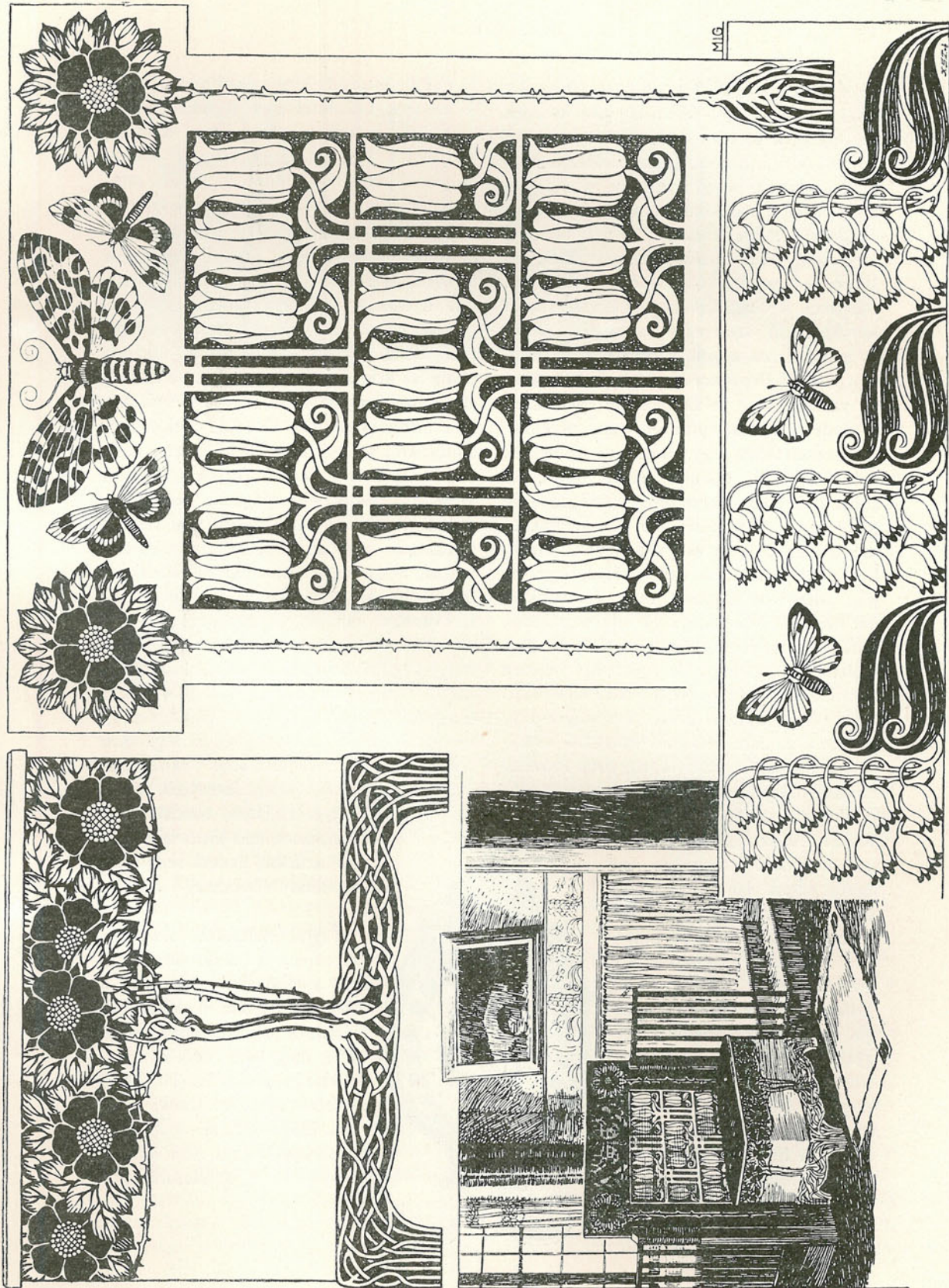
DR. TAUFFER V. TANÁR DÍSZALBUMÁNAK ELŐLAPJA.

natkozólag. Mint elsőt azt, hogy az építés vezetői és intézői: Hofer, Niedzielski, Wetschl és Förster legfelsőbb rendeletre nagyobb külföldi útra kelnek, mielőtt a belső díszítés kérdésében végérvényes előterjesztéseket tesznek. Ez út a kitűzött program szerint a bajor rezidenciákba, a párisi és versaillesi palotákba, továbbá olasz földre (Turinba, Genuába, Rómába, Nápolyba, Flórencbe) viszi az említett urakat. Bécsi művészi körökben aztán ez úttal kapcsolatosan az az óhajtás nyert kifejezést, hogy a tanulmányúton levők csak a fejlődési lakok berendezését illető *általános elvekre* nézve merítsenek tapasztalataikból okulást és valahogyan arra a gondolatra ne jöjjenek, hogy a Burgot egy ilyen kitűnő idegen minta után rendezzék be; — van akár Ausztriában, akár Magyarországon, de különösen Dél-Németországban fényes barok- és rokoko-berendezés annyi dús mintája, hogy helytelen volna a bécsiek érzéséhez idegenebb francia vagy olasz mintát átlátni. Ha már ugyanis nem merik a modern műírányt az új Hofburgba bevinni, ami az új iparművészet megerősödésére döntő hatással volna.

A Hofburgra vonatkozó második hír végre kissé meglebbenti a fátyolt, mely az érdeklődő szem előtt a Burg leendő berendezését fedte. A Hofbau-Comité ugyanis f. é. február havában pályázatot hirdetett az ú. n. Mária Terézia-terem belső díszítésére vonatkozólag: e dekorációt aztán a maga egészében az 1900. évi párisi kiállításon be fogják mutatni. A termék hosszú sorozatát ugyanis az épület központjában e terem fogja megszakítani, mintegy pièce de résistance-a és művészi befejezése az egésznek. Egyike lesz ez ama imponáló és egyúttal hangulatos dísztermeknek, amilyenekre épen Bécs számos jeles mintával rendelkezik Hildebrandt, Fischer von Erlach korából. E terem művészi dekorációja lesz a legközelebbi feladat, tekintettel a párisi kiállításra; még pedig nem valami utánzata az interieurnek kerül a Szajna partjára, hanem maga a terem, teljes eredeti voltában. Egyike lesz ez a kiállítás

legnagyobb attrakciójának. A három ablak-talan fal faburkolatát, az ezeket takaró nehéz, művészi gobelineket, a remekül kidolgozott ajtókat, a fából faragott és dúsan aranyozott párkányzatot, mely a fal és plafond közt az összeköttetést megteremti, a mennyezet festményeit, — mindezt elszállítják és a beállítandó butorzattal együtt az osztrák pavillonban kiállítják. A terem világítása is ugyanaz lesz Párisban, amennyiben a negyedik fal, melynek ablakai Bécsben a Kaisergartenre nyílnak, Párisban hiányozni fog és csak a világosságot fogja bebocsátani. A mennyezetnek $5\frac{1}{2}$ méter széles és $12\frac{1}{2}$ méter hosszú festménye Mária Teréziát fogja ábrázolni, korának nagyjaitól körülveve. Felesleges mondanunk, hogy e terem dekorációja egészen a Terézia-korbéli barokban lesz tartva.

Modern iparművészeti termékek kiállítása Nürnbergben. A nürnbergi kiállítási épület úgynevezett aranytermében nyílt meg f. é. január havában ez a kiállítás, amely annak, az összes művelt országokban mindinkább hódító eszmének áll szolgálatában, hogy iparművészetünket fel kell szabadítani az elmúlt korszakok ízlésének utánzása alól és egy, a mai kor szellemének és felfogásának megfelelő stílust kell megteremteni. A nürnbergi kiállítás, mely híres munkatársakkal dicsekedhetik, a műiparnak jóformán minden ágát felöleli: a keramikát, üvegfűvást, üvegfestészetet, ötvösséget, gobelinszővést, a grafikus művészeteket, könyvkötést és fali hirdetések. Az ilyen kiállítás különösen alkalmas arra, hogy az érdeklődést a jövő művészet ez egészséges csirái iránt felkeltse és mind több hívet szerezzen annak a meggyőződésnek, hogy a múlt idők formáinak egyszerű reprodukciója már nem elégíthet ki, hanem csak az olyan mű, mely egy önálló művészi egyéniségnek közvetlen kifejezője. Különösen érdekes, hogy Nürnbergben találkozzunk egy ilyen speciell *modern* kiállítással, abban a városban, hol a múltnak annyi művészi emléke veszi körül az idegét.

A „Kleinkunst“-ból.

LÁDA TÁMFALLAL.

A színezett díszítmény körvonalai fába vannak égetve.

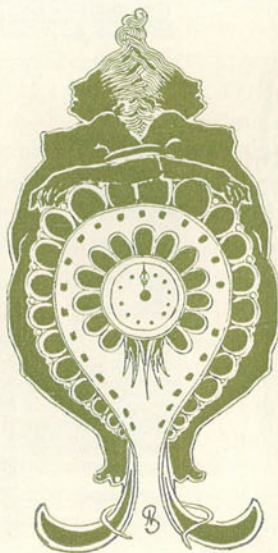
A párisi »l'Art nouveau«-ból. Az „Art nouveau“ egy, kizárólagosan modern művészetnek szentelt vállalat, melyet Bing S., a kiváló műismerő és nagyízű esztétikus alapított meg Párisban. Célja az, hogy azon mozgalomnak, mely főképen a dekoratív művészeteknek a mai kornak megfelelő regenerálása szempontjából, világszerte megindult, központot alkosson Párisban, a világ szívében és egyszersmind közvetítőként szerepeljen a nagyközönség és a művészek között. E cél elérésére Bing, egy, a Rue Provence-ban fekvő kis palotát vásárolt meg és azt Bonnier építészszel, a modern francia építészeti irány vezetőjével, restauráltatta úgy, hogy az épületnek már külseje is elárulja célját. Széles, két stilizált fa által keretezett, portikuson át, mely egy Falconnier-féle üvegtéglából szerkesztett üvegfal és gyönyörűen rajzolt, kovácsolt vaskapúval van elzárva, egy tágas „hall“-ba lépünk, mely karzatokkal két emeletre van osztva és melybe minden oldalról kisebb-nagyobb szobák nyílnak szabadon, úgy, hogy az egész egy teljesen berendezett művészi otthonnak képét nyújtja. Úgy a hall, mint az összes helyiségek telve vannak a modern dekoratív művészet termékeivel, melyek a lehető legnagyobb művészi chikkel vannak kisebb-nagyobb interiőrökhöz rendezve. Csak ha ezeket a szédítően sokféle, több millió értéket képviselő tárgyakat így együtt látjuk, lehet fogalmunk arról, hogy mily mértékben foglalkoztatja az egész világ művészeit a modern mozgalom. Angol és belga bútorok, Gallé, Tiffany és Köpping üvegjei, Bigot és Dalpeyrat keramiai tárgyai, Isaac szövetei, angol tapeták, nyomtatott bársonyok és kretonok, Benson világító teste, Brangvyn szőnyegjei Besnard dekoratív festményei! stb. stb. . . de ki is tudná mind felsorolni

az itt fölhalmozott ezernyi és ezernyi tárgyat. A modern művészet eme hajlékából közülünk ma egynéhány fotografiai felvételt, melyekből úgy az egyes tárgyak magas, művészi színvonala, mint a kiváló, mindent érvényre juttató rendezés is kitűnik.

Általában igen egyszerű dolgok a modern iparművészet ezen remekei, majdnem teljesen nélkülözik az ornamentális díszítést és csak a szép anyag, tökéletes feldolgozásával, minden kétséget kizáró célszerűségükkel, nemes arányaikkal, főképen pedig az arhitektonikus vonalaknak újszerű alkalmazásával akarnak hatást elérni. Milyen *otthoniasan* hat Van de Velde kandallójánál a széles, patkó alakú görbe, mely csakis odaterpeszkedő vonalával, dacára az egyes részek finomságának, az elmozdíthatlan stabilitás hatását kelti, míg viszont ugyanezen patkóalakú görbe a tükörnél, azáltal, hogy végei szabadon beleállnak az üveglapba és konzolszerű nyúlványok által vannak felfogva, épen ellenkezőleg a mobilitás érzését támasztja bennünk. Vagy mily meggyőzően nő ki, a sarokkandallónál a csempével burkolt hátlapból a kis üvegezett faszekrény és mily teljesen megnyugtató ennek a szekrénynek a végződési vonala a sarkok felhajtása által? az sok-sok évi próbálgatásnak és tanulmánynak eredménye. Ez nem barokk, sem renaissance, más történelmi stílusnak variálása, hanem sem individuálitás művészete. *Sp. Fr.*

Figyelmeztetés. Fölkérjük azokat a pályázokat, a kik akár a *M. I.* címlapjára, akár a *Thék* Endre-féle plakátra pályáztak és pályaműveiket mindaddig még nem vitték el, hogy azokat jövő április hó 15-ig elvitetni szíveskedjenek, mert ezen időpontot túl a tervezetekért felelősséget nem vállal a

szervezőség.

Nagy S. rajza.